

harde været hans Bestræbelse i det Udvalg, hvori han havde siddet, at tilvejebringe en Overenskomst mellem Lutein og S. A. Hansen, idet han holdt sig overbevist om, at naar disse to Mænd bleve enige om et Grundlag, kunde man med Sikkerhed gaae med, idet den Eine vilde see paa Godseierens, den Anden paa Fæsternes Tarv. Han sagde endvidere, at denne Overenskomst i det Mindre havde vundet saa megen Styrke, at den var bleven en Overenskomst i det Større, thi naar Folkethinget, som han meente, utvilsomt kunde siges at repræsentere Bondenemnerne, og Landsthinget, som han ligesaa sikkert meente, maatte repræsentere den anden Side, vare blevne enige, var denne Overenskomst i det Mindre bleven en stor og betydningsfuld Overenskomst. Han sluttede sine Udtalelser med at sige, at han gjorde mere af det Lovforslag, som staaer paa Dagsordenen efter dette, og helst vilde have det, men at han oprigtigt sluttede sig til det andet, fordi han troede, at det vilde Godseierne hellere have. Af hvad Tscherning sagde, skal jeg blot nævne en eneste Ytring. Han sagde nemlig, at han vilde ønske, at Enhver, der ikke oprigtig vilde en Lov paa dette Grundlag, strax vilde stemme imod Grundlaget, for at Afstemningen kunde blive klar, og jeg behøver ikke at sige, at Tscherning selv, som var Forslagsstiller, stemte for det, hvilket altsaa viser, at han bestemt vilde en Lov paa dette Grundlag. Dette Grundlag er jo bygget paa den Betragtning, at den Beskyttelse, der hidtil gennem Fæstelovgivningen har været givet Fæstebondestanden, nu burde falde bort, deels, som jeg sagde, af statsøconomiske og politiske Grunde, men ogsaa, fordi man troede, at nu havde den Bondestand, som man havde troet paa den Maade at maatte stille under Statens særlige Beskyttelse, faaet saadanne politiske Rettigheder og var saaledes voxet op til samme Dannelse og Udvikling i det Hele som Statens øvrige Borgere, at den særlige Beskyttelse for denne Stand med Trygghed og Rolighed kunde falde bort. Det er imidlertid en Selvsølge, at den Værdi, en Fæstegaard har som Fæstegaard, er betydelig mindre for Jorddrotten, end den Værdi, den har som en Selveiergaard uden disse Indskrænkninger, og det er denne For-

skjel, som Godseieren ikke med nogen som helst Ret kan fordrø for sig, naar det af almene Grunde, for det almene Væls Skyld, bliver anseet for rigtigt at hæve denne Beskyttelse og altsaa at borttage den Indskrænkning, som har hvilet paa Jorden. Det vilde, som Bang i sin Tid sagde i sin Plan til den Landbo-commission, der efter hans Indstilling blev nedsat i 1849, være en skrigende Uretfærdighed imod Bondestanden, om man vilde give Godseierne denne forøgede Værdi, hvilken man i den Overenskomst, som er nævnt, har anslaaet til $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{4}$, og man har fundet, at det var rigtigt, at denne forøgede Værdi tilfaldt Fæsterens Efterladte. Jeg har i mit Lovforslag i Formen afveget noget fra dette Punkt i Overenskomsten. Der staaer nemlig i denne, at den fratraadte Fæsters Arvinger skulle kunne fordrø Gaarden sat til offentlig Auction, men for at forebygge Alt, hvad der paa nogen, det være sig søgt eller naturlig Maade kunde siges at indeholde Begrebet om Fæsterens Medieietdomsret, har det været mig af stor Bigtighed at faae Alt, hvad der kunde siges hertil, bort, fordi jeg har seet, hvilken Betydning der hidtil fra Modstandernes Side har været tillagt dette Punkt. Uagtet det under de Forhandlinger, der bleve førte i Anledning af Vedtagelsen af det nævnte Grundlag, haade af Ordføreren og af flere Andre blev udtalt klart og bestemt, at der ikke i dette Grundlag laa skjult Noget om Fæsterens Medieietdomsret, har jeg dog haft Erfaring om, at man har sagt, at det laa i Bestemmelsen om Berettigelsen for Fæsterens Efterladte til at fordrø Gaarden sat til Auction, fordi man, naar man ikke tillagde Fæsteren eller hans Arvinger nogen Medieietdomsret, ikke vilde have tillagt dem en saadan Ret. Da det er Staten, der har lagt Indskrænkningerne paa det paagældende Gods af Hensyn til Fæstebondestanden, er det forekommet mig, hvad der ogsaa i andre Henseender synes mig naturligt, at det vilde være det Rigtigste, at Staten, naar den af almeengyldige Grunde eller for Almeenvælets Skyld i det Hele taget vilde hæve denne Beskyttelse, ogsaa selv burde gjøre de fornødne Skridt til at hæve den, og til at udjævne, hvad der skal